

Orchideeën op Corfu april 2014

Hans Dekker

A: Mortonhof 42, NL-7908 AP Hoogeveen
E: hans.dekker1@tele2.nl

Dit verslag had ik niet kunnen maken zonder de hulp van velen die gegevens hebben geleverd over prachtige orchideeënlocaties. Vooral de uitgebreide verslagen van Marc Herremans, Monika Hirth, Adolf Riechelmann en Michael Lowe waren van onschatbare waarde. Evenzo ook de tips van Dirk Kaptein-den Boumeester, Zissis Antonopoulos en John Dimitriades. Bedankt!

Regenrijk

Als je niet van regen houdt, moet je niet naar Corfu gaan! Van de zeven dagen die wij op dit prachtige eiland doorbrachten, zijn er twee vrijwel totaal verregend, twee voor een groot deel, waren er twee mooi en was één dag redelijk. Volgens de hotelier van San Marcos Villas in Pirgi, onze thuisbasis, leek het weer in april op dat van december. Veel regen en koud. Februari en maart waren daarentegen zomers van karakter. Dat heeft ongetwijfeld gevolgen gehad voor de bloei van orchideeën. Relatief laat bloeiende soorten bijvoorbeeld waren al goeddeels uitgebloeid, terwijl de echt late bloeiers, zoals *Plantanthera*- en *Himantoglossum*-soorten nog helemaal niet te zien waren. Van de echt vroege bloeiers waren alleen nog vruchtstengels te zien, en soms dat zelfs niet.

Opmerkingen per – lastige – soortgroepen

1. ***Ophrys mammosa-herae-grammica-janrenzii-sphegodes*** – Van deze groep waren alleen planten te vinden met de laatste bloemen. Vergelijken van planten van vermeende soorten was erg lastig. Mij vielen twee typen op: forse, grootbloemige planten die het meest leken op *O. herae* ssp. *janrenzii*. Omdat deze ondersoort niet algemeen is aanvaard heb ik deze onder *herae* geplaatst; een tweede groep planten waren klein van stuk en met kleinere bloemen. Deze behoren tot *O. grammica*. Dan waren er nog intermediaire of anderszins afwijkende planten die ik als *O. sphegodes* s.l. heb genoteerd. Tot slot kwam ik één forse, karakteristieke *O. mammosa* tegen, vlak voor Strinilas. Deze forse plant begon net te bloeien. Een paar dagen later waren er twee mooie, typische *mammosa*-bloemen te zien. Overigens heb ik ongetwijfeld soorten door elkaar gehaald, omdat de planten soms naadloos van de ene soort in de ander lijken over te gaan.
2. ***Ophrys helenae*** – Deze soort is extreem zeldzaam op Corfu. Waarschijnlijk bloeien er per jaar maar enkele individuen. Personen die Corfu vaak bezochten vonden vaak slechts enkele planten in al die jaren. Anderen vonden de soort helemaal niet. Daarom was het des te verheugender dat ik bij terugkomst van een berminspectie, pal naast de auto, op de parkeerplaats, één wat verfromfaaid exemplaar vond, prachtig in bloei. En dat terwijl mijn vrouw Myra er onwetend naast zat te lezen.... Soms is het leven goed. Overigens vond ik op een heel andere plaats een uiterst kleurige hybride, waarvan ik vermoed dat het gaat om *O. helenae* x *reinholdii*, zonder dat een van beide ouders direct in de buurt stond.
3. ***Ophrys ferrum-equinum versus gottfriediana*** – Op diverse plaatsen vond ik honderden schitterende exemplaren van *O. ferrum-equinum* in alle soorten en maten, met kleine en smalle lip tot planten met reusachtige lippen. De tekening varieerde enorm: van geheel afwezig tot complex. Ook zaten er regelmatig planten tussen met de lipkenmerken van *O. gottfriediana*. Waarschijnlijk staat *O. gottfriediana* zo dicht bij *O. ferrum-equinum*, dat de soortstatus misschien te veel van het goede is.
4. ***Ophrys hellenica-sicula-praemelena*** – Sinds kort worden de kleine 'lutea's' uit Griekenland tot *O. hellenica* gerekend. Waarschijnlijk geldt dat voor alle planten die op Corfu onder 'phryganae' zijn gerubriceerd. Soms echter is de scheiding tussen deze kleine plant en *sicula* niet eenvoudig te maken en lijken ze naadloos in elkaar over te gaan. Nog moeilijker wordt het als de *sicula*'s een veel donkerder gekleurde lip hebben. Deze planten worden tot *O. praemelena* gerekend. Deze bloeit veel vroeger dan *O. melena* en zowel in de lengte als in de breedte duidelijk gewelfd. Ook hier zijn overgangen te vinden van gewone *sicula*'s naar de donkere *praemelena*'s. Ook in bloeiperiode leken overgangen zichtbaar. *O. praemelena* bloeit namelijk iets vroeger dan *O. sicula*. Overwegend waren deze laatste planten uitgebloeid, maar ik vond nog een aantal goed herkenbare exemplaren.

5. **Ophrys fusca-calocaerina-perpusilla-leucadica** – Ik heb niet veel mooi bloeiende planten uit de fusca-groep gezien. Verreweg de meeste planten waren helemaal uitgebloeid, enkele hadden nog goed identificeerbare bloemen. Op de laatste dag trof ik echter net in bloei rakende planten aan, die ik tot *O. perpusilla* heb gerekend. Deze soort is een modern synoniem van de door Renz beschreven *O. punctulata* uit Griekenland. De soort heeft kleine bloemen, in tegenstelling tot *O. leucadica*, die een forsere lip heeft. Deze laatste trof ik aan rond de Pantokrator, de hoogste berg van het eiland. Helaas waren ook deze planten bijna uitgebloeid. Sommigen hebben ook *O. calocaerina* gevonden. Deze laatbloeiende soort is op Corfu echter als zeer vroege bloeier aangetroffen. Een vreemde zaak, want de planten op Corfu bloeien dan een kleine twee maanden eerder dan op Sicilië... *O. funerea* heb ik niet gevonden. Ik twijfel ook aan het voorkomen van deze soort, omdat het tegenwoordig als een endem van Corsica en Sardinië wordt gezien.
6. **Ophrys oestrifera-cornuta-cerastes-minuscula** – In de week dat wij op Corfu waren, begonnen de prachtige planten uit de 'oestrifera-groep' net te bloeien. Ook hier een enorme variatie aan grootte en kleur. Soms waren planten duidelijk compacter met minder lange en dicht bij elkaar staande hoorntjes, soms waren de hoorntjes wijd uitstaand en zeer lang. Vrijwel alle planten heb ik tot *O. cerastes* gerekend, omdat oestrifera en cornuta (deels synoniem van elkaar) beperkt zijn tot oostelijker streken (Balkan, Krim). De planten met zeer kleine bloemen en een wat bollere lip heb ik tot *O. minuscula* gerekend. Omdat ik – mede door het slechte weer – niet overal goed heb gekeken naar de bloemgrootte en de bolling van de lip, heb ik ongetwijfeld populaties van minuscula over het hoofd gezien.
7. **Ophrys ulysea** – De *O. tenthredinifera*-groep wordt op Corfu mogelijk door twee taxa vertegenwoordigd, een zeer vroege en een iets latere bloeier. Wij vonden alleen *O. ulysea*, aan het einde van haar Latijn... Deze soort bloeit vanaf eind maart tot eind april. Het voorjaar was te warm voor deze soort waardoor wij nog slechts enkele planten vonden die identificeerbare bloemen hadden.
8. **Orchis morio-albanica** – Van *O. morio* komen miljoenen planten voor, in de meest uiteenlopende vormen. Soms lijken de planten wat op de Zuid-Franse ssp. *picta*. Rank en slank, vooral in de kuststrook. In de bergen zijn het vooral karakteristieke 'morio's' die de dienst uitmaken. Daarom was de vondst – in de stromende regen – van een populatie kleine, ranke planten met een eveneens kleine lip en een relatief korte spoor, opvallend. *O. albancia* staat voor Corfu genoteerd. Mogelijk betreffen het dus planten die tot *albanica* behoren. Echter, de bloeitijd van deze soort ligt wat later, terwijl de bloemen ook erg licht gekleurd zijn. De door mij gevonden planten bloeiden maar weinig later dan die van *O. morio*. De tinten waren wel lichter, maar niet naar wit of roze tenderend. Het is dus niet helemaal zeker dat ik *O. albanica* vond.
9. **Orchis papilionacea** – Op Corfu komt *O. papilionacea* volgens zeggen in twee opeenvolgende bloeiperiodes voor. Een eerste in maart en een tweede in april. De tweede lichter is kleiner van stuk met eveneens kleinere bloemen. Deze kleinbloemige vorm zou behoren tot de variëteit 'alibertis'.
10. **Anacamptis pyramidalis** – Het is opvallend dat vrijwel alle exemplaren van *A. pyramidalis* een erg lichte bloemkleur vertoonden, variërend van wit tot lichtroze. Planten met donkerroze tot rode bloemen, zoals in onze regio gebruikelijk is, hebben wij niet gezien. Het gaat waarschijnlijk om de variëteit 'brachystachys'. De beheerder van de Engelse begraafplaats op Corfu, Georges Psaila, geeft aan, dat er een laatbloeiende variatie voorkomt, de variatie *serotina*, met donkerder getinte bloemen. Die hebben wij niet gezien. Er waren echter wel planten waarvan alleen de rozetten zichtbaar waren of een begin van een bloemtros. Deze planten kunnen de donkere variant betreffen.
11. **Serapias** – Op zeer veel plaatsen komen grote, prachtige populaties voor van *Serapias*-soorten. Opvallend is dat in heel veel gevallen er ook hier naadloze overgangen te zien in deze volgorde: *parviflora* – *politisi* – *bergonii* – *vomeracea*. Ook hier zal ik absoluut determinatiefouten hebben gemaakt. Volgens mij echter is hybridisatie meer regel dan uitzondering, waardoor populaties ontstaan die het midden tussen alles houden. *S. cordigera* komt voor in een vorm met diep warmrode bloemen. *S. lingua* is op Corfu in drie kleurstellingen te vinden: beige, roze en donkerrood. Vooral de laatste zorgde voor verwarring, omdat deze planten fors zijn en een bredere en langere lip (hypochiel) hebben.

Overzicht van de vindplaatsen op Corfu

Uitvalsbasis

San Marco Villas, Pirgi (Agios Marcos)
Via Corendon à € 199 p.p. vlucht en appartement

24 april

Regen, regen, regen. In het zuiden redelijk droog.

1. Argirades Olijfboomgaard op helling

Aan de weg van Kerkyra naar Lefkimmi, tussen Argirades en Marathias, links van de weg halverwege de beide plaatsen. Mooie olijfboomgaard op terrassen.
Coördinaten: 34S 413031.50 - 4365020.62.

1. Ophrys apifera	xxx	bb, hb
2. Ophrys cerastes	xxxxx	bb, hb
3. Ophrys herae	x	eb, uit
4. Ophrys minuscula	xx	bb, hb
5. Ophrys sphegodes s.l.	x	eb
6. Orchis fragrans	xxxx	bb, hb
7. Orchis laxiflora	xxxxx	hb
8. Orchis morio	xx	hb, eb
9. Serapias bergonii	xxxxx	hb
10. Serapias lingua	xxxx	hb
11. Serapias parviflora	xx	hb

2. Lefkimmi Grazige lijfboomgaard

Oost van Lefkimmi voert een rondweg naar het zuiden. Na 1 km na de stoplichten aan het begin van de rondweg is er een zijweg naar rechts. Na ongeveer 200 m is er rechts een zandweg. Hier langs de zandweg in olijfgaarden en in garigue. Coördinaten: 34S 418770.98 - 4362643.22.

1. Anacamptis pyramidalis	xxx	hb, eb
2. Ophrys bombyliflora	xxxxxx	eb, uit
3. Ophrys cerastes	xxxxx	bb, hb
4. Ophrys herae	xxxxx	eb, uit
5. Ophrys minuscula	xx	bb, hb
6. Ophrys cephalonica?	xxx	uit
7. Ophrys sphegodes s.l.	xx	hb, eb
8. Orchis fragrans	xxxxx	bb, hb
9. Orchis laxiflora	xxxxx	hb
10. Orchis morio	xxxxx	hb, eb
11. Serapias bergonii	xxxxx	hb
12. Serapias lingua	xxxx	hb
13. Serapias parviflora	xx	hb
14. Serapias politissi	xx	hb

3. Lefkimmi Grasland

Aan de rondweg ligt een filiaal van de Lidl (coördinaten: 34S 418038.70 - 4363722.68) Hier achter in gazon:

1. Orchis fragrans	xx	hb
2. Orchis laxiflora	xx	hb
3. Serapias bergonii	xx	hb

4. Lefkimmi Grazige lijfboomgaard

Zie 2: Rondweg Lefkimmi-oost; zijweg direct na het eerste stoplicht rechts. Vondsten in weide direct links.
Coördinaten: 34S 417948.95 - 4363926.13.

1. Ophrys bombyliflora	xxxxxx	eb, uit
2. Ophrys helenica	xxx	hb, eb
3. Ophrys herae	xx	eb, uit
4. Ophrys oestrifera	xxx	bb, hb
5. Ophrys fusca s.l.	xxx	uit
6. Orchis fragrans	xxxxx	bb, hb
7. Orchis laxiflora	xxxxx	hb
8. Serapias bergonii	xxxxx	hb
9. Serapias lingua	xxxx	hb

5. Lefkimmi **Grazige olijfboomgard**

Rondweg Lefkimmi-oost; zijweg direct na het eerste stoplicht rechts. Na 500 m rechts op flauwe helling.
Coördinaten: 34S 417609.18 - 4363781.03.

1. Ophrys bombyliflora	xxxxx	eb, uit
2. Ophrys oestrifera	xxx	bb, hb
3. Ophrys cephalonica?	xxx	uit
4. Orchis fragrans	xxxxx	bb, hb
5. Orchis laxiflora	xxxxx	hb
6. Orchis morio	xxx	hb, eb
7. Serapias bergonii	xxxxx	hb
8. Serapias lingua	xxxx	hb
9. Serapias parviflora	xx	hb
10. Serapias politissi	xx	hb

25 april

Regen en mist...

6. Spartilas **Helling met struweel**

Vanuit Spartilas 300 m voorbij het dorp richting Sgourades, links op een helling met ruigte en bos.
Coördinaten: 34S 400237.01 - 4397432.01.

1. Ophrys ferrum-equinum	x	hb
2. Ophrys helenica	x	eb
3. Orchis morio	xxxxx	hb
4. Orchis quadripunctata	xxxxx	hb

7. Spartilas **Olijfboomgaard en struweel**

Zie 6. Verder in de richting van Sgourades. Afslaan naar Strinilas. Vondsten net na de kruising links van de weg. Coördinaten: 34S 399838.73 - 4398159.59.

1. Barlia robertiana	xx	uit
2. Ophrys cerastes	xxx	bb, hb
3. Ophrys ferrum-equinum	xx	hb
4. Ophrys fusca s.l.	x	uit
5. Ophrys herae	x	eb, uit
6. Ophrys sicula	xxx	eb, uit
7. Orchis italica	xxxxx	hb
8. Orchis morio	xxxx	hb
9. Orchis quadripunctata	xxx	hb
10. Serapias lingua	xxxxx	hb
11. Serapias vomeracea	x	hb

8. Spartilas **Struweel**

Vervolg van 7. Vondsten langs de weg naar Strinislav, 500 meter na de kruising rechts, lager dan de weg in bremstruweel. Coördinaten: 34S 400169.99 - 4397910.01.

1. Ophrys cerastes	xxx	bb, hb
2. Ophrys sicula	xxx	eb, uit
3. Orchis albanica?	xx	bb
4. Orchis fragrans	x	bb
5. Orchis italica	xxxxx	hb
6. Orchis morio	xxxx	hb, eb
7. Serapias lingua	xxxxx	hb
8. Serapias vomeracea	x	hb

9. Sgourades

Struweel

Vondsten langs de weg van Sgourades naar Zigos, na 100-200 m links van de weg. Coördinaten: 34S 398654.29 - 4398854.10.

1. Orchis morio	xxx	hb
2. Orchis quadripunctata	x	hb
3. Serapias lingua	xxx	hb

10. Sgourades

Struweel

Vondsten langs de weg van Sgourades naar Zigos, na 300-500 m vooral links van de weg. Coördinaten: 34S 398499.65 - 4398702.91.

1. Anacamptis pyr. var. serotina?	xx	ro, kn
2. Ophrys cerastes	xx	bb, hb
3. Ophrys fusca s.l.	x	uit
4. Orchis laxiflora	xxx	bb, hb
5. Orchis morio	xxxxx	hb
6. Orchis quadripunctata	xxx	hb
7. Serapias lingua	xxxxx	hb
8. Serapias parviflora	x	hb
9. Serapias politisi	xx	hb
10. Serapias vomeracea	xx	hb

11. Sgourades

Struweel

Zie 10. 300 m verder, vooral rechts van de weg. Coördinaten: 34S 398109.73 - 4398363.63.

1. Barlia robertiana	xx	uit
2. Ophrys helenica	xx	eb
3. Orchis fragrans	xx	hb
4. Orchis laxiflora	xx	bb, hb
5. Orchis morio	xxxx	hb
6. Serapias politisi	xx	hb
7. Serapias vomeracea	xx	hb

12. Sgourades

Struweel

Zie 10. 500 m verder links in een scherpe bocht naar links. Coördinaten: 34S 397882.24 - 4398281.60.

1. Ophrys helenica	xx	eb
2. Ophrys herae	xxx	eb, uit
3. Orchis laxiflora	xx	kn, bb
4. Orchis morio	xx	hb

De zon breekt door

13. Sokraki (ook op 30-4 bezocht) Grasland, berm

Vondsten aan de weg naar Troumpetas, Na 3.8-4 km links en rechts tot aan elektriciteitshuisje rechts. Uitgestrekt, rijk gebied met verlaten weides, struweel en terrassen. Coördinaten: 34S 393539.56 - 4396281.44. Let op de zonnende exemplaren van de scheltopusik, een pootloze hagedis van wel meer dan een meter lang! Ook een goed gebied voor de roodkopklauwier.

1. Barlia robertiana	xx	uit	
2. Ophrys calocaerina	x	bb	
3. Ophrys cerastes	xx	hb	
4. Ophrys cerastes (type compact)	x	kn, bb	
5. Ophrys ferrum-equinum	xxxxx	hb	Honderden!
6. Ophrys fer. versus gottfriediana	xx	hb	
7. Ophrys helenae x reinholdii 1	hb		
8. Ophrys helenica	x	hb, eb	
9. Ophrys praemelana	xxx	eb, uit	
10. Ophrys sicula	xxxxx	hb	
11. Ophrys ulyssea	xx	eb, uit	
12. Orchis italica	xxxxx	hb	
13. Orchis lactea	x	uit	
14. Orchis laxiflora	xxxxx	hb	
15. Orchis morio	xxxxx	hb	
16. Orchis quadripunctata	xxx	hb	
17. Serapias bergonii	xxx	hb	
18. Serapias lingua	xxxxx	hb	
19. Serapias politisi	xx	hb	
20. Serapias vomeracea	xxx	hb	

26 april

Zwaar bewolkt.

14. Pagi-Beach Olijfboomgaard

Direct in het begin van het dorp gaat een weg naar rechts. Hierin en dan direct rechts (vlakke weide met bomen) en links (helling met oude terrassen en olijfbomen; grazige ondergroei). Coördinaten: 34S 387375.29 - 4397121.96.

1. Anacamptis pyramidalis	xxxxx	hb	
2. Ophrys apifera	xx	bb, hb	
3. Ophrys bombyliflora	xxxx	eb, uit	
4. Ophrys cerastes	xxx	kn, bb, hb	
5. Orchis fragrans	xxxxx	hb	
6. Orchis laxiflora	xxxxx	hb, eb	
7. Orchis morio x laxiflora	1	hb	
8. Orchis morio	xxxx	hb, eb, uit	
9. Serapias bergonii	xxxx	hb	
10. Serapias lingua	xxxxx	hb	
11. Serapias parviflora	xxx	hb	
12. Serapias politisi	xxxx	hb	

15. Troumpetas Bermen

Aan de weg van Troumpetas in de richting Vistonas is na 400 m een zeer scherpe bocht, na een prachtig uitzicht. Hier rechts op de helling. Coördinaten: 34S 392506.00 - 4395876.21.

1. Ophrys herae	xxx	hb, eb, uit	
2. Ophrys reinholdii	x	eb, uit	

16. Troumpetas Bermen

Weg richting Vistonas na 800 m rechts en links in de bermen. Coördinaten: 34S 392125.93 - 4395733.61.

1. Ophrys cerastes	xxx	hb
2. Ophrys ferrum-equinum	xxxxx	hb
3. Ophrys helenica	xx	hb, eb
4. Ophrys herae	xxxxx	hb, eb, uit
5. Ophrys sicula	xxxx	eb, uit
6. Orchis morio	xxxxx	hb, eb

17. Troumpetas **Bermen**

Zie 16. Nu na 3.8 km vanaf Troumpetas. Coördinaten: 34S 391511.49 - 4395194.19.

1. Anacamptis pyramidalis	xxx	hb
2. Ophrys 'fusca s.l.'	x	uit
3. Ophrys ferrum-equinum	xxxxx	hb
4. Ophrys sicula	xxxx	eb, uit
5. Orchis italica	xxx	hb
6. Orchis morio	xxxxx	hb, eb
7. Serapias lingua	xxx	hb
8. Serapias parviflora	x	hb
9. Serapias vomeracea	x	kn

27 april

18. Spartilas **Bermen**

De zon schijnt!

Vanuit Spartilas richting Sgourades. Na 1,5 km rechtsaf richting Strinilas – Pantokrator. Na ongeveer 2,5 km bermen rechts en links. O. helenica links op parkeerstrook. Ik zag de plant pa toen we weer in wilden stappen en er bijna op stond. Coördinaten: 34S 400489.15 - 4399098.71.

1. Ophrys cerastes	xx	bb
2. Ophrys grammica	xx	eb, uit
3. Ophrys helenae	1	hb
4. Ophrys helenica	xx	hb
5. Ophrys sicula	xxxx	hb
6. Orchis italica	xxx	hb
7. Orchis morio	xxxxx	hb
8. Orchis quadripunctata	xxxx	hb
9. Orchis tridentata	x	kn

19. Strinilas **Bermen**

In het café aan het begin van het dorp stond een grote bos orchideeën in een Amstelbiërglas. De eigenaar had de planten geplukt nadat een gast had gezegd dat hij geen orchideeën kon vinden. De gast was nog niet teruggekomen om de weelde te bewonderen. De uitbater had de planten geplukt net voor het dorp in de berm. Vermoedelijke coördinaten: 34S 400147.74 - 4399797.94. In de bos c.q. berm stonden:

1. Ophrys helenica	xx	hb
2. Ophrys mammosa	x	kn, bb
3. Ophrys reinholdii	xxx	eb
4. Ophrys sicula	xxxx	hb
5. Ophrys sicula versus praemelena	x	hb
6. Orchis italica	xxx	hb
7. Orchis morio var. albiflora	1	hb
8. Orchis morio	xxx	hb
9. Orchis quadripunctata	x	hb

20. Strinilas – Pantokrator **Bermen, struweel**

Tussen Strinilas en Petelia gaat een weg naar de top van de Pantokrator. Vondsten langs de weg, vooral na 1,8 km. Coördinaten: 34S 401722.00 - 4400641.00.

1. <i>Aceras anthropophorum</i>	xxxx	hb
2. <i>Ophrys cerastes</i>	x	kn
3. <i>Ophrys helenica</i>	xxxx	hb
4. <i>Ophrys praemelena</i>	x	e
5. <i>Ophrys sicula</i>	xxxxx	hb
6. <i>Orchis italica</i>	xxx	hb
7. <i>Orchis morio</i>	xxxxx	hb
8. <i>Orchis quadripunctata</i>	xxxxx	hb
9. <i>Orchis simia</i>	x	hb

28 april

Regen, regen, regen.

We rijden door het binnenland om via een omweg naar Kerkyra te rijden, Onderweg regelmatig velden met *O. laxiflora*, vooral in de Ropavlakte. Na een rondje stad bezochten we het orchideeënkerkhof, de British Cemetery. Hier werden we rondgeleid door de oude beheerder George Psaila (85), die ons uitvoerig de geschiedenis van het kerkhof en zijn orchideeën uit de doeken deed. Coördinaten: 34S 406985.97 - 4386013.97.

21. Kerkyra Kerkhof, park

1. <i>Anacamptis pyramidalis</i>	xxxx	hb
2. <i>Barlia robertiana</i>	xxxx	uit
3. <i>Ophrys apifera</i>	xx	bb, hb
4. <i>Ophrys minuscula</i>	xx	bb, hb
5. <i>Ophrys ferrum-equinum</i>	xx	hb, eb, uit
6. <i>Orchis fragrans</i>	xxxx	bb, hb
7. <i>Orchis laxiflora</i>	xxxxx	hb, eb, uit
8. <i>Orchis morio</i>	xxxxx	hb, eb, uit
9. <i>Serapias lingua</i>	xxxxx	hb
10. <i>Serapias parviflora</i>	xx	hb
11. <i>Serapias politisi</i>	xxxx	hb
12. <i>Serapias vomeracea</i>	x	bb

29 april

Regen, regen, regen.

22. Pirgi Berm

750 m voorbij Fruit Market aan de weg van Pirgi naar Nisaki, links na scherpe bocht. Coördinaten: 34S 402433.92 - 4396432.92.

1. <i>Orchis italica</i>	x	hb
2. <i>Serapias bergonii</i>	x	hb

23. Analipsi Berm

Geen *Cyclamen repandum*

Vondsten langs de weg naar Analipsi, vanaf de weg Gouvia – Pirgi. Coördinaten: 34S 399640.94 - 4395213.66.

1. <i>Anacamptis pyramidalis</i>	xxx	hb
2. <i>Ophrys cerastes</i>	xx	hb
3. <i>Ophrys ferrum-equinum</i>	xx	hb
4. <i>Orchis fragrans</i>	x	hb

5. <i>Orchis laxiflora</i>	xx	hb
6. <i>Serapias bergonii</i>	xx	hb

24. Gazatika Garigue

Mogelijke plek *O. bertolonii*. Vanaf de doorgaande weg door het dorp in de kom rechtsaf een zeer smalle weg omhoog. Na het laatste huis nog 100 m. Links en rechts van de weg onder olijfbomen. Coördinaten: 34S 398827.04 - 4392632.25.

1. <i>Anacamptis pyramidalis</i>	xxxxx	hb
2. <i>Epipactis helleborine</i>	x	kn (sterk golvend blad)
3. <i>Ophrys apifera</i>	xxx	bb, hb
4. <i>Ophrys cerastes</i>	xxx	hb
5. <i>Ophrys ferrum-equinum</i>	x	hb
6. <i>Serapias bergonii</i>	xxxxx	hb
7. <i>Serapias parviflora</i>	xx	hb

25. Poulades – Sgombou Berm, garigue, weide.

Langs de smalle weg van Poulades naar Sgombou. Coördinaten: 34S 397248.14 - 4391999.57.

1. <i>Anacamptis pyramidalis</i>	xxxxx	hb
2. <i>Ophrys cerastes</i>	xx	hb
3. <i>Ophrys helenica</i>	x	eb
4. <i>Orchis laxiflora</i>	xxxxx	hb
5. <i>Orchis morio</i> x <i>laxiflora</i>	x	hb
6. <i>Orchis morio</i>	xxxxx	hb, eb
7. <i>Serapias bergonii</i>	xxxx	hb
8. <i>Serapias lingua</i>	xxxxx	hb

26. Strinilas Berm

Van de weg van Spartilas naar Sgourades richting Strinilas. Berm rechts na zendmasten links. Coördinaten: 34S 399753.94 - 4398774.83.

1. <i>Ophrys grammica</i>	xx	eb, uit
2. <i>Ophrys morio</i>	xxxx	hb
3. <i>Ophrys sicula</i>	xx	hb, eb
4. <i>Orchis italica</i>	xx	hb
5. <i>Orchis quadripunctata</i>	xx	hb

27. Strinilas Berm, garigue

Van Strinilas naar Petalia. Vanaf de afslag naar de Pantokrator tot 100 voorbij de eerste zandweg naar rechts. Coördinaten: 34S 400844.82 - 4400693.79.

1. <i>Aceras anthropophorum</i>	xxxxx	hb
2. <i>Ophrys ferrum-equinum</i>	xxx	bb, hb
3. <i>Ophrys helenica</i>	xxx	hb, eb
4. <i>Ophrys herae</i>	xxx	eb, uit
5. <i>Ophrys leucadica</i>	xxx	eb, uit
6. <i>Ophrys praemelena</i>	xxx	eb, uit
7. <i>Ophrys sicula</i>	xxxxx	hb, eb
8. <i>Orchis morio</i>	xxxxx	hb
9. <i>Orchis pauciflora</i>	x	hb
10. <i>Orchis quadripunctata</i>	xxxxx	hb

28. Strinilas Berm, garigue

Zie 27. Vondsten aan de eerste zandweg naar rechts tot 500 m vanaf het begin. Coördinaten: 34S 400823.36 - 4400950.30.

1. <i>Aceras anthropophorum</i>	xxxxx	hb
2. <i>Ophrys leucadia</i>	x	eb, uit
3. <i>Ophrys sicula</i>	xxxx	hb
4. <i>Orchis morio</i>	xxxxx	kn, bb, hb
5. <i>Orchis quadripunctata</i>	xxxxx	kn, bb, hb
6. <i>Orchis tridentata</i>	x	hb

30 april

Een prachtige dag met volop zon. Een mooi toetje op een – ondanks de regen – prettige reis.

29. Porta Olijfboomgaard, berm

Vanuit Porta de bergen in, richting.... Na het kerkje van Ag. Varvara zijn links en rechts van de weg boomgaarden met grazige ondergroei. Ook begint er links een oud weggetje door de boomgaarden. Coördinaten: 34S 406813.37 - 4400686.26. Hier:

1. <i>Barlia robertiana</i>	xx	uit
2. <i>Ophrys cerastes</i>	xxx	bb, hb
3. <i>Ophrys ferrum-equinum</i>	xxx	hb
4. <i>Ophrys fusca</i> s.l.	x	uit
5. <i>Orchis morio</i> x <i>papilionacea</i>	x	hb
6. <i>Orchis morio</i>	xxxxx	hb
7. <i>Orchis papilionacea</i> var. <i>alibertis</i>	xxx	hb, eb, uit
8. <i>Serapias bergonii</i>	xxxx	hb
9. <i>Serapias cordigera</i>	x	hb
10. <i>Serapias lingua</i>	xxxxx	hb
11. <i>Serapias politisi</i>	xx	hb
12. <i>Serapias vomeracea</i>	xxx	kn, bb

30. Agios Spiridon Garigue, ruig grasland, dennenbos, kustgrasland

Vondsten tijdens een rondwandeling over het 'schiereiland' direct ten noorden van het dorp. Over de brug doorlopen over een breed hoofdpad, door ruigte en bos tot aan de kust. Daar rechtsaf een smal pad op langs de rotskust tot aan een strandje. Hier weer het pad op naar het hoofdpad en weer terug naar de brug. Coördinaten: 34S 402006.41 - 4408182.62.

1. <i>Orchis papilionacea</i> var. <i>alibertis</i>	xx	hb, eb, uit
2. <i>Serapias cordigera</i>	xxxxx	hb duizenden, vooral achter het strandje!
3. <i>Serapias lingua</i>	xxxxx	hb
4. <i>Serapias vomeracea</i>	xx	hb

31. Paleo Perithia Bos

Vanaf de kustweg richting Palea (Old) Perithia. Na een zeer desolaat stuk met enkele haarspeldbochten volgt een groen bosrijk gebied. Aan het einde hiervan, ongeveer 500 m. voor het dorp links in bos, zichtbaar vanaf de weg. Coördinaten: 34S 404022.87 - 4402525.55.

1. <i>Ophrys ferrum-equinum</i>	xx	hb
2. <i>Orchis morio</i> x <i>papilionacea</i>	x	hb
3. <i>Orchis morio</i>	xxx	hb
4. <i>Orchis papilionacea</i> var. <i>alibertis</i>	xxx	hb, eb
5. <i>Orchis provincialis</i>	x	eb

Totaal aantal soorten

1. *Aceras antropophorum*
2. *Anacamptis pyramidalis* (vooral var. *brachystachys*)
3. *Anacamptis pyramidalis* var. *serotina*?
4. *Barlia robertiana*
5. *Ophrys apifera*
6. *Ophrys bombyliflora*
7. *Ophrys calocaerina*
8. *Ophrys cephalonica*?
9. *Ophrys cerastes*
10. *Ophrys ferrum-equinum*
11. *Ophrys ferrum-equinum* versus *gottfriediana*
12. *Ophrys fusca* s.l.
13. *Ophrys grammica*
14. *Ophrys helenae*
15. *Ophrys helenica*
16. *Ophrys herae*
17. *Ophrys leucadica*
18. *Ophrys mammosa*
19. *Ophrys minuscula*
20. *Ophrys praemelena*
21. *Ophrys reinholdii*
22. *Ophrys sphegodes*
23. *Ophrys sicula*
24. *Ophrys ulyssaea*
25. *Orchis albanica*?
26. *Orchis fragrans*
27. *Orchis italica*
28. *Orchis lactea*
29. *Orchis laxiflora*
30. *Orchis morio*
31. *Orchis morio* versus *albanica*
32. *Orchis papilionacea* var. *alibertis*
33. *Orchis pauciflora*
34. *Orchis provincialis*
35. *Orchis quadripunctata*
36. *Orchis simia*
37. *Orchis tridentata*
38. *Serapias bergonii*
39. *Serapias cordigera*
40. *Serapias lingua*
41. *Serapias parviflora*
42. *Serapias politisi*
43. *Serapias vomeracea*

Hybriden

44. *Ophrys ferrum-equinum* x *reinholdii*
45. *Orchis morio* x *laxiflora*
46. *Orchis morio* x *papilionacea*